

Юридичний факультет
Львівський національний
університет ім. І. Франка

Порівняльна характеристика техніки нормопроекування України та ЄС

Доповідач:

аспірант кафедри теорії та філософії права

Ігор ВОЗНЯК

Науковий керівник:

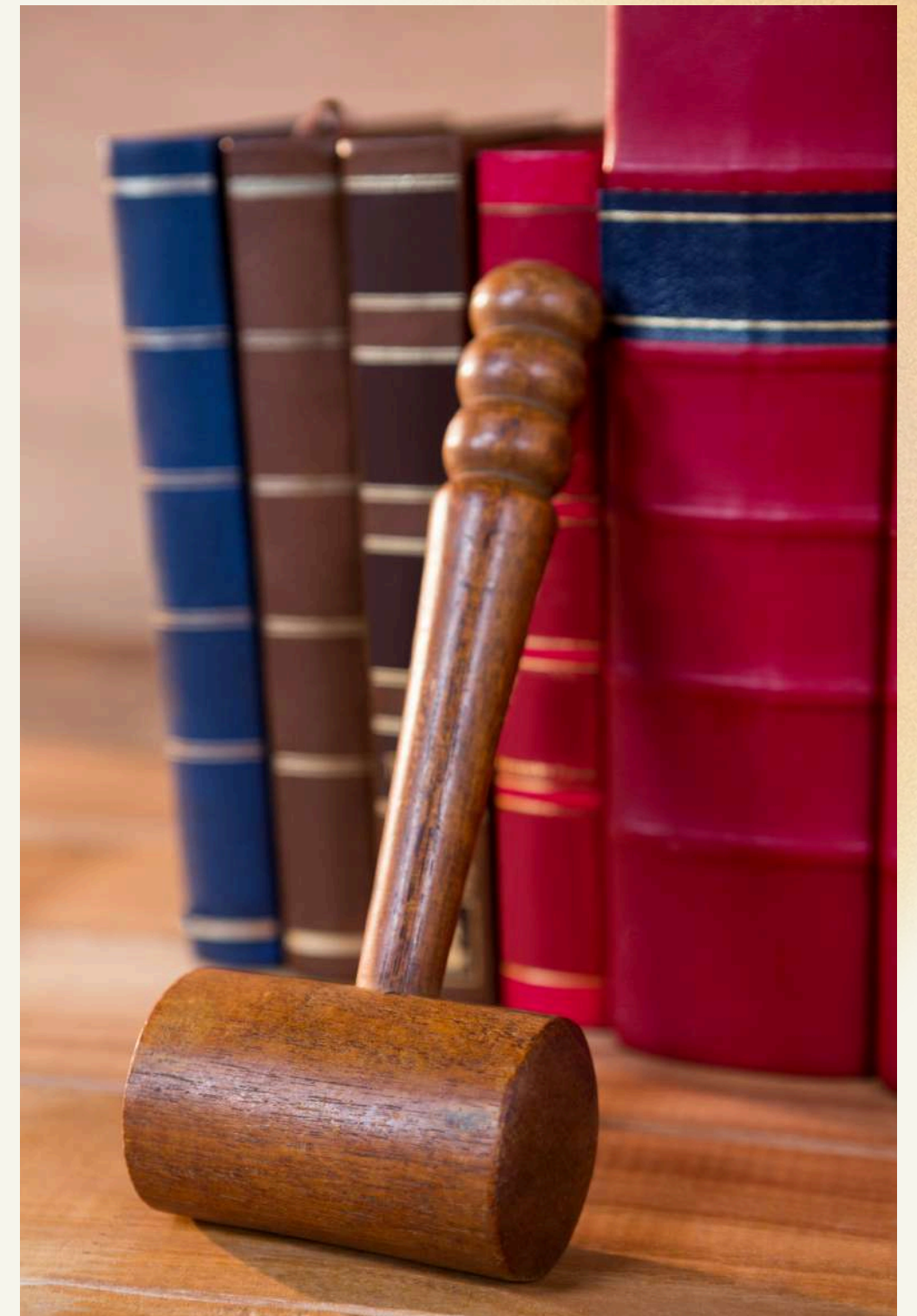
д.ю.н., проф. **Віталій КОСОВИЧ**

26 лютого 2026 року, м. Львів

Актуальність і мета дослідження

Актуальність зумовлена потребою підвищувати якість законодавства (удосконалювати законодавство) та засвідчена ухваленням Закону України “Про правотворчу діяльність”, виданням спеціальної літератури, проведенням науково-практичних заходів.

Мета — визначити способи адаптації української техніки нормопроекування до відповідних вимог (правил) ЄС задля удосконалення нормопроекувальної діяльності в Україні.

Компаративістський метод як основа дослідження

1. дозволяє змінювати кут зору на стан національної правової системи;
2. дає можливість критичніше оцінювати поточні підходи до регулювання суспільних відносин і функціонування національної правової системи;
3. відіграє значну роль в оновленні юриспруденції;
4. сприяє запровадженню якісних змін правової системи на всіх рівнях її складної структури.

Якість закону: що це?

Інтуїтивно зрозуміле поняття, котрим активно послуговуються правники, зокрема Конституційний Суд України, однак теорія не дає всебічної відповіді щодо змісту чи обсягу цього поняття

Професор конституційного й адміністративного права Лейденського університету Вім Вурманс виділяє два аспекти якості законодавства:

нормативна якість (legislative quality) — забезпечує реалізацію принципів законності, ефективності та юридичної визначеності;

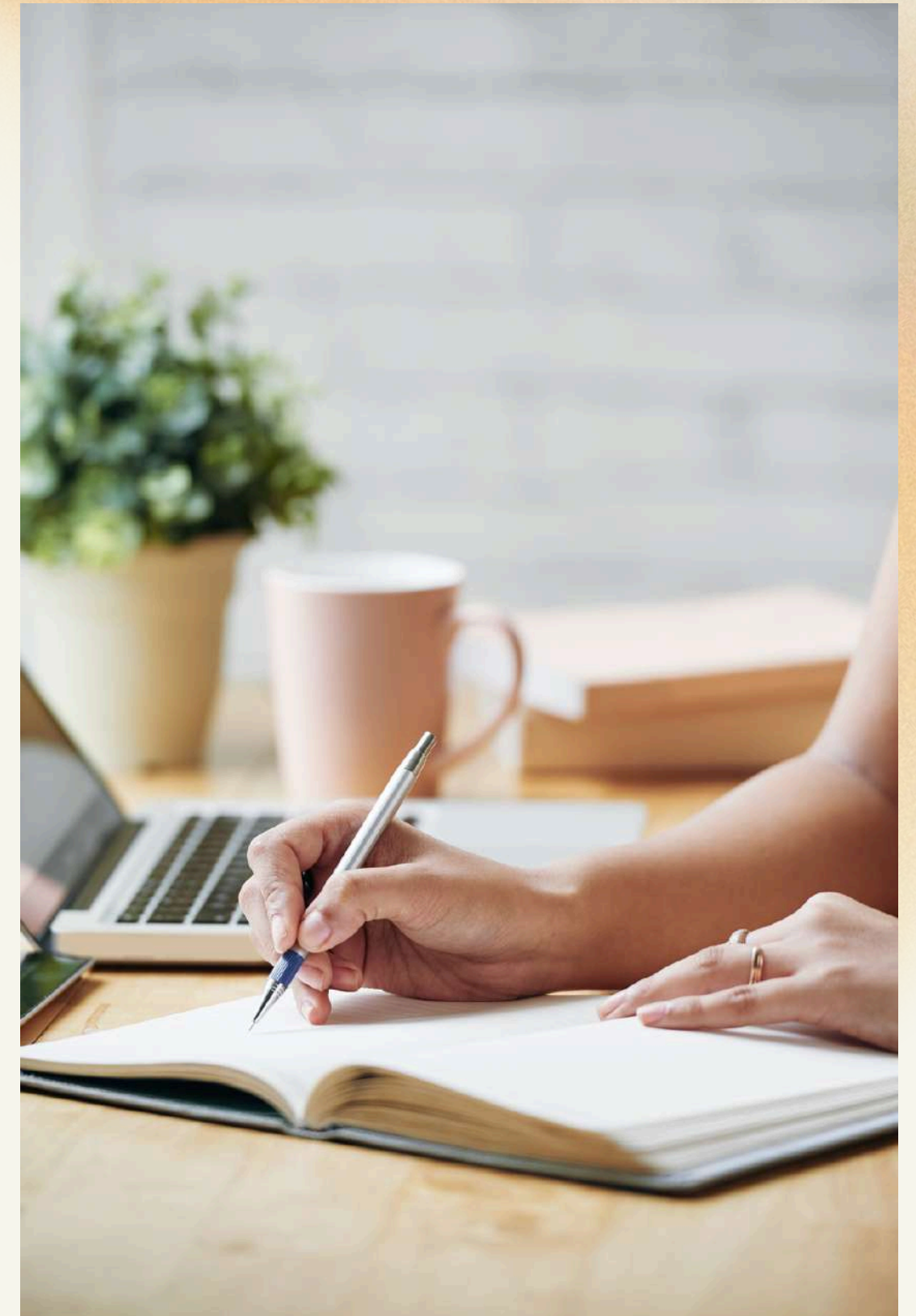
регулятивна якість (regulatory quality) — можливість закону забезпечувати досягнення економічних цілей.

Французький правник і колишній юридичний радник Європейської ради Жан-Клод Пірі зазначає, що питання якості законодавства ЄС пов'язане зі **змістом законодавства** (матеріальна легістика, material legistics) та його **викладом** (формальна легістика, formal legistics).

Ознаки якісного закону

М. Кравченко називає такі ознаки якісного закону:

- 1) адекватне відображення й узгодження в законі прав, свобод та інтересів різних суб'єктів права;
- 2) адекватний розподіл прав та обов'язків між суб'єктами права за принципом “немає прав без обов'язків”;
- 3) своєчасність закону та відповідність його рівню розвитку суспільних відносин;
- 4) оптимальність рішення, що покладено в основу нормативно-правового регулювання;
- 5) ресурсне забезпечення закону;
- 6) правильно сформульована мета та завдання закону;
- 7) правильний вибір методу нормативно-правового регулювання;
- 8) гарантованість правових можливостей суб'єктів права;
- 9) **дотримання вимог законодавчої техніки під час створення закону.**

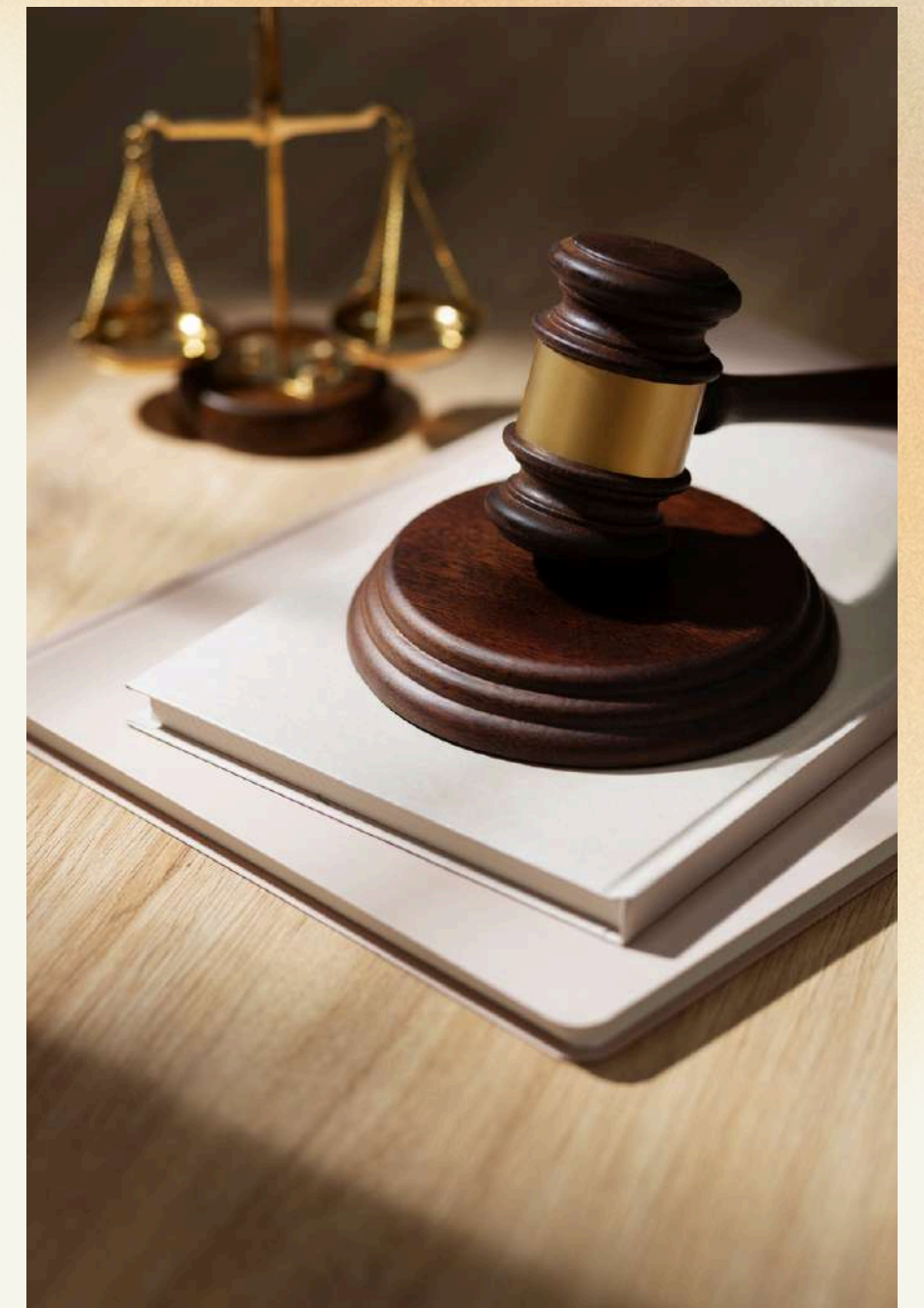

Чому це важливо?

Принцип правової визначености вимагає **чіткості, зрозумілості й однозначности правових норм**, зокрема їхньої передбачуваности (прогнозованости) та стабільности (рішення КСУ № 2-р/2017 від 20 грудня 2017 року).

Принцип юридичної визначености як складник конституційного принципу верховенства права є сукупністю вимог до організації та функціонування системи права, процесів правотворчости та правозастосування у спосіб, який забезпечував би **стабільність юридичного становища індивіда**... цього можна досягти лише шляхом **законодавчого закріплення якісних і зрозумілих норм** (рішення КСУ № 3-р/2019 від 6 червня 2019 року).

З конституційних принципів рівности та справедливости випливає **вимога визначености, ясности та недвозначности правової норми**, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмежености трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі (рішення КСУ № 5-рп/2005 від 22 вересня 2005 року)

Три аспекти покращення техніки нормопроекування

Інституційний

посилення ролі заходів формального контролю за дотриманням вимог техніки нормопроекування

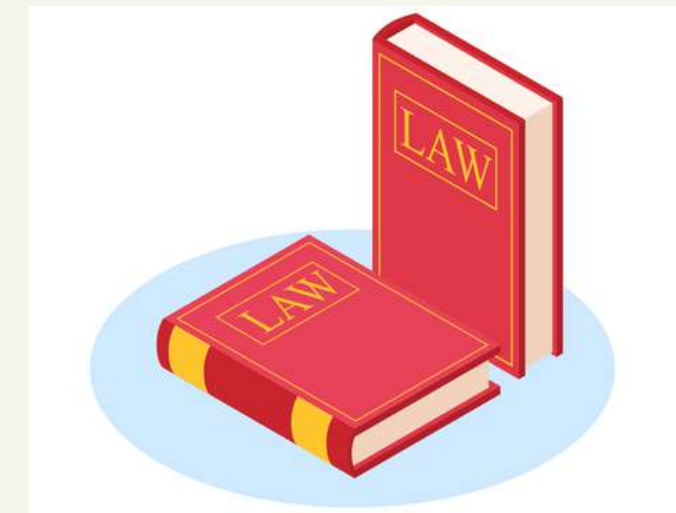
Методологічний

напрацювання на основі емпіричного матеріалу відповідних рекомендацій щодо застосування тих чи інших засобів (інструментів, прийомів) техніки нормопроекування

Регуляційний

удосконалення нормативно-правового регулювання вимог (правил) техніки нормопроекування

Закон України “Про правотворчу діяльність” № 3354-IX від 24 серпня 2023 року

Цей Закон приймається з метою впорядкування правотворчої діяльності в Україні, посилення взаємодії між учасниками правотворчої діяльності у процесі підготовки нормативно-правових актів,... забезпечення... якості законодавства України.

Цей Закон визначає... правила техніки нормопроєктування...

Стаття 31. Техніка нормопроєктування

1. Техніка нормопроєктування – це сукупність (?) техніко-правових засобів, способів, прийомів та методів, за допомогою яких створюється проект нормативно-правового акта.
2. Проекти нормативно-правових актів розробляються з дотриманням правил техніки нормопроєктування, встановлених цим Законом.

Правила оформлення проєктів законів і ОСНОВНІ вимоги законодавчої техніки

Законодавча діяльність Верховної Ради України у контексті еволюції законодавства України засвідчила **існування проблеми якості законів**. Поряд з іншими чинниками, що так чи інакше впливають на якість законів, **ця проблема**, зокрема, **зумовлена також і недодержанням вимог законодавчої техніки** у процесі законотворення.

Натомість **саме законодавча техніка** (рівень її розвитку) як невід'ємна частина законотворення значною мірою **здатна забезпечити належну якість і ефективність усього законодавчого масиву**, що, безумовно, має сприяти адекватному впливу законодавства на політичні, економічні та соціальні відносини у державі...

Зі вступу до четвертого видання (2014 р.) Методичних рекомендацій

структура нормативно-правового акта (ст. 32)

позначення структурних елементів нормативно-правового акта (ст. 33)

зміст нормативно-правового акта (ст. 34)

мова та стиль (ст. 35)

реквізити (ст. 36)

назва (ст. 37)

преамбула (ст. 38)

перехідні положення (ст. 39)

прикінцеві положення (ст. 40)

додаток до нормативно-правового акта (ст. 41)

внесення змін до нормативно-правового акта (ст. 42)

Групи вимог до техніки нормо- проектування згідно із ЗУ “Про правотворчу діяльність”

Техніка нормопроєктування ЄС

8 червня 1993 року — Резолюція про якість нормопроєктування законодавства Спільноти (далі — Резолюція)

20 грудня 1994 року — Міжінституційна угода про пришвидшену методику роботи з офіційної кодифікації правових актів

22 грудня 1998 року — Міжінституційна угода про спільні інструкції щодо якості проєктування законодавства Спільноти (далі — Угода)

2000 рік (2013 рік) — Спільні практичні інструкції Європейського парламенту, Ради та Комісії для осіб, які залучені до підготовки законодавства Європейського Союзу

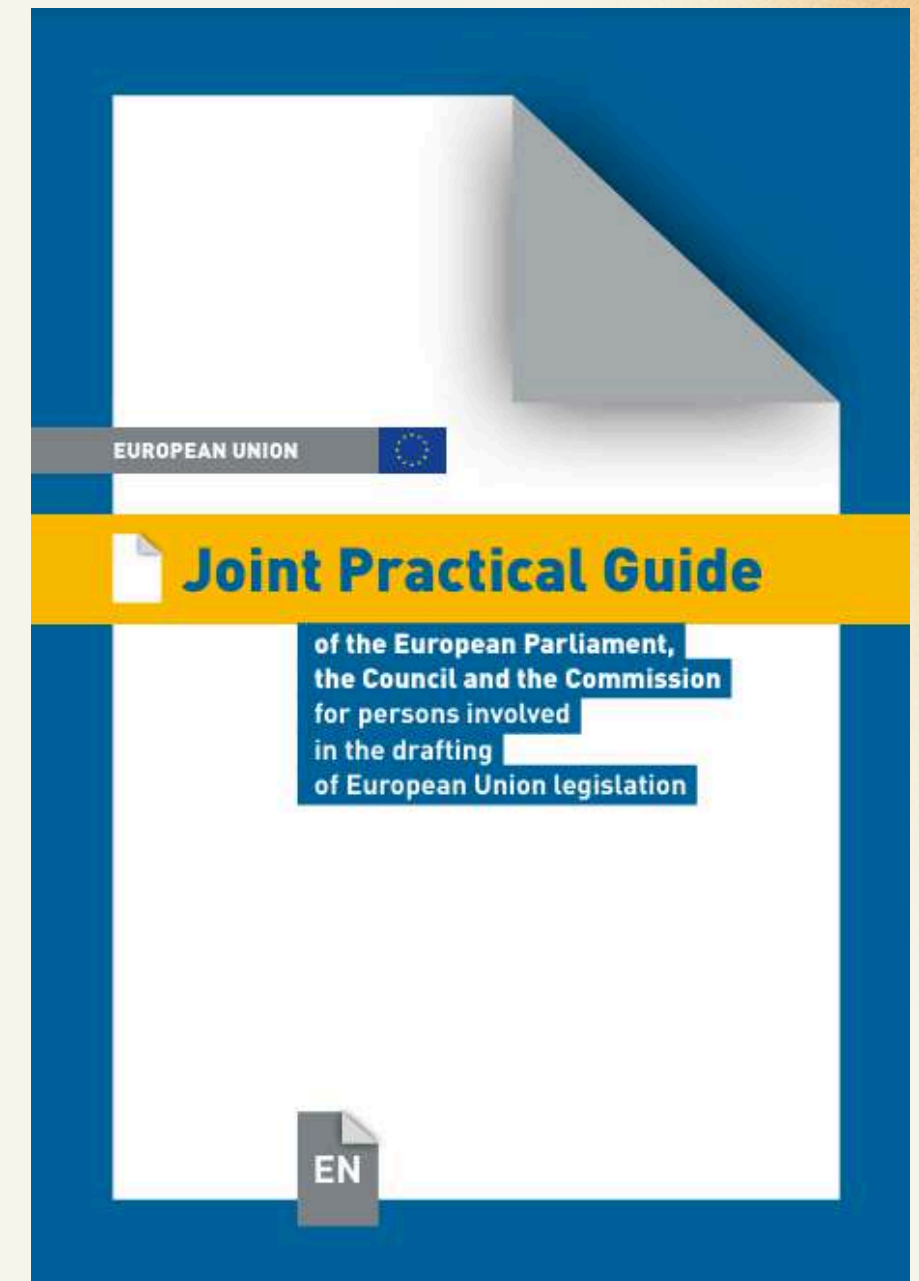
28 листопада 2001 року — Міжінституційну угоду про послідовніше застосування техніки переформування правових актів

16 грудня 2003 року (13 квітня 2016 року) — Міжінституційна угода про кращий законодавчий процес

Спільні практичні інструкції (Посібник)

Пункт 1.2. Посібника: доступність і зрозумілість закону для кожного є передумовою для **забезпечення рівності громадян перед законом і втілення принципу юридичної визначеності.**

Пункт 1.3. Посібника: Суд справедливості ЄС може застосовувати обмежувальне тлумачення щодо норм, які не сформульовано чітко.

Вимоги (правила) техніки нормопроекування ЄС, які можна запозичити в українську нормопроекувальну діяльність (1)

01

Абревіатури та скорочення

п. 1 Резолюції вимагає, зокрема, уникати використання зайвих абревіатур та надмірно довгих і складних речень

02

Дефініції

п. 14 Угоди забороняє вміщувати в склад дефініції терміна автономні регулятивні приписи, тобто приписи, котрі не визначають сутнісні ознаки поняття, а фактично регулюють правовідносини

03

Єврожаргон

п. 1 Резолюції застерігає від використання єврожаргону

У контексті перекладу понять права ЄС: *cross-class scam-down* → *крос-класове затвердження плану превентивної реструктуризації*

04

Правовий характер

п. 7 Резолюції та п. 12 Угоди містять вимогу, що нормативно-правові приписи не можуть мати політичного чи ідеологічного характеру

05

Преамбули

пп. 9–11 Угоди містять детальні вимоги до структурування та наповнення преамбул нормативно-правових актів

Вимоги (правила) техніки нормопроекування ЄС, які можна запозичити в українську нормопроекувальну діяльність (2)

06

Відсильні та
бланкетні
приписи

п. 2 Резолюції та п. 16 Угоди містять досить детальні правила щодо використання відсильних і бланкетних приписів

07

Спосіб внесення
змін

п. 18 Угоди визначає, що перевагу слід надавати зміні статей, їхніх частин повністю, а не окремих слів чи речень

08

Взаємозв'язок
змін, які вносять
один акт

п. 19 Угоди вимагає, щоб в акті про внесення змін зазначали про зміни до інших актів лише в тому разі, якщо вони є наслідком внесення основних змін і якщо останні не є суттєвими

09

Кодифікація й
оновлення
законодавства

окремий акт — Міжінституційна угода про пришвидшену методичку роботи з офіційної кодифікації правових актів від 20 грудня 1994 року

Техніка нормопроекування окремих держав- членів ЄС: Польща

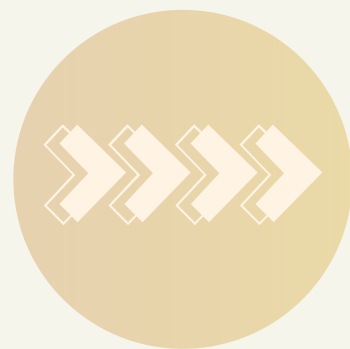

Урядовий центр законодавчої діяльності (Rządowe Centrum Legislacji) розглядає техніку нормопроекування з трьох позицій:

- (1) як **уміння** готувати нормативно-правові акти відповідно до конституції, системи права, засад законодавчої техніки та мовних конвенцій;
- (2) як **спосіб** вираження норм права у вигляді правових приписів і побудови нормативно-правових актів;
- (3) як **набір** правил правильного викладу правових приписів і побудови нормативно-правових актів, їхньої зміни, включення їх до системи права та виключення їх з неї.

Примітні риси вимог (правил) польської техніки нормопроекування

Техніка нормопроекування врегульована в Польщі Розпорядженням Голови Ради Міністрів від 20 червня 2002 року з питань “Зasad законодавчої техніки” (Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”)

Дуже конкретизовані вимоги щодо послідовності різних видів приписів у нормативно-правовому акті

1. Правила про відсилання до нормативних актів міжнародних організацій або міжнародних органів (зокрема ЄС).
2. Розрінення статичних і динамічних відсилань.

Ввідні закони (ustawy wprowadzające) і правила оновлення (новелізації) законодавства

Техніка нормопроекування окремих держав- членів ЄС: Латвія

Членство Латвії у ЄС зумовило потребу оновити техніку нормопроекування Латвії, що відображає четвертий розділ Постанови Кабінету Міністрів № 108 від 3 лютого 2009 року “Правила підготовки проєктів нормативно-правових актів” (далі — Постанова № 108) — **“Відсилання до законодавства ЄС”**.

Крім того, п’ятий розділ Постанови № 108 регулює ту сферу, яка взагалі не врегульована українською технікою нормопроекування, — **відсилання до міжнародних, регіональних і латвійських національних стандартів**. Такі вимоги взагалі відсутні в українському Законі.

Техніка нормопроектування окремих держав- членів ЄС: **Естонія**

Постанова Уряду Республіки Естонія № 180 від 22 грудня 2011 року “Правила належної правотворчості”.

Містить вимоги до нормативно-правових актів уряду.

Техніка нормопроекування окремих держав- членів ЄС: Литва

Примітні риси:

- законопроекти мають отримувати висновки про їхню відповідність не лише законодавству ЄС і міжнародним зобов'язанням Литви, зокрема ЄКПЛ, але й практиці Суду Справедливості ЄС і ЄСПЛ;
- нормативно-правовий акт, який гармонізує та впроваджує приписи законодавства ЄС, повинен містити вказівку на конкретні акти ЄС відповідно до спеціальних вимог;
- литовському законодавцеві експліцитно рекомендують не допускатися логічної хиби *idem per idem*, а також не включати у дефініції вимоги, умови, критерії, приклади, пояснення;
- дозволяє подавати в тексті нормативно-правових актів і іншомовні відповідники, якщо це потрібно, наприклад, *perteklinis reguliavimas* (angl. gold plating).

Висновки

Результати нашого дослідження показали потребу в удосконаленні найперше таких засобів і прийомів техніки нормопроекування:

1. утримуватися від політичних і декларативних приписів у нормативних приписах;
2. удосконалити практику використання преамбул в українському національному законодавстві;
3. уникати складних синтаксичних конструкцій (приміром, складнопідрядних речень з багатьма підрядними), що можуть ускладнювати однозначне розуміння нормативно-правових приписів;
4. уникати регулятивних приписів у дефініціях, зокрема вимог, умов, критеріїв, прикладів, пояснень;
5. запровадити правила щодо використання відсильних і бланкетних приписів, зокрема на положення міжнародно-правових документів, актів ЄС, національних і міжнародних стандартів;
6. запровадити правила щодо використання скорочень і аббревіатур;
7. удосконалити правила внесення змін до нормативно-правових актів, їхнього оновлення та кодифікації;
8. розробити окремі вимоги до проектування актів Кабінету Міністрів України й інших органів державної влади.

Завершальний етап дослідження

1. Формування на основі результатів дослідження пропозицій щодо адаптації техніки нормопроекування в Україні до вимог ЄС шляхом внесення змін до Розділу V Закону України “Про правотворчу діяльність” (регуляційний аспект).
2. Напрацювання рекомендацій для суб'єктів нормопроекувальної діяльності на основі досвіду нормопроекувальників ЄС і деяких держав-членів (методологійний аспект).

Дякую за увагу!

 ihor.vozniak@lnu.edu.ua

